

Ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier (SOU 2024:1)

Sammanfattning

Tullverket har granskat betänkandet mot bakgrund av myndighetens uppdrag och hur förslaget kan komma att påverka myndighetens verksamhet. Tullverket välkomnar ett förstärkt straffrättsligt skydd för tjänstemän och de anpassningar och moderniseringar i 17 kap. BrB som föreslås.

När det gäller minskad exponering av namn i handlingar och skydd för offentliganställdas uppgifter anser Tullverket att förslagen inte på ett tillfredsställande sätt uppnår syftet med uppdraget, dvs. att minska offentliganställdas utsatthet för våld, hot och trakasserier.

Tullverkets ställningstagande

Tullverket anser att det förstärkta straffrättsliga skyddet i 17 kap. BrB har ett viktigt signalvärde och kan, förutom en direkt påverkan på rättslig prövning, ha en förebyggande effekt mot hot och våld mot tjänstemän. Ett utökat skydd kan innebära att tjänstemän känner sig stärkta i sin roll, då fler angrepp omfattas av straffansvar. Däremot är det tveksamt i vilken mån förändringarna får ökad avskräckande effekt mot den organiserade brottsligheten och kriminella nätverk, då gränsen för vad man inom dessa nätverk är beredd att utföra har förskjutits mot allt grövre angrepp, trots att straffen för dessa brott är höga. Därför är det viktigt att skyddet för offentliganställda stärks även på andra sätt, till exempel genom minskad exponering av namn och starkare sekretess för uppgifter.

När det gäller minskad exponering av namn i handlingar instämmer Tullverket inte i utredningens bedömning att en reglering som ersätter namn med en anonym beteckning i beslut skulle ha en begränsad effekt för offentliganställda. Tullverket bedömer tvärtom att ett sådant förslag skulle kunna ha mycket god effekt för att minska hot och trakasserier. Förslaget om att i vissa underrättelser om beslut ha en möjlighet att utelämnas namn är ett steg i rätt riktning men framstår inte som tillräckligt då det fortfarande är enkelt att ta reda på namn och andra uppgifter om beslutsfattaren. Förslaget träffar inte heller den brottsbekämpande verksamheten hos bl.a. Tullverket och Kustbevakningen där risken för hot och våld mot tjänstemän måste anses vara likartad som hos Polismyndigheten.

Tullverket ställer sig även bakom de resonemang som Skatteverkets rättsliga expert framför i sitt särskilda yttrande om att en mer långtgående reglering som ger myndigheterna möjlighet att själva bestämma om en underrättelse ska innehålla uppgifter om

beslutsfattarens och föredragandens namn och som möjliggör att offentliganställdas namn kan utelämnas i handlingar som expedieras eller ska lämnas ut, bör övervägas.

Tullverket anser, liksom Polismyndigheten i sitt särskilda yttrande, att förslaget om minskad exponering av namn i polisiär verksamhet är ett steg i rätt riktning. Förslaget är dock alldeles för snävt utformat. Tullverket anser åtminstone att samtliga kategorier tjänstemän som beviljats särskilt tjänstekort bör omfattas av regleringen samt att regleringen skulle gälla i fler typer av beslutsfattande än enligt 27 § polislagen. De åtgärder som föreslås innebär en viss minskning av exponeringen av offentliganställdas namn, men däremot inte någon förändring i möjligheten att på begäran få tillgång till namnet på en viss offentliganställd. Förslagen bör också kombineras med ett adekvat sekretesskydd för anställdas namn.

Som Tullverket påpekat i tidigare remissvar på promemorian *Stärkt skydd för vissa polisanställda* har även viss personal vid Tullverket ett behov av att kunna använda en annan uppgift än namn i beslut och andra handlingar som dokumenterar åtgärder. Tullverket arbetar, liksom Polismyndigheten, mot grov organiserad brottslighet och kommer i kontakt med kriminella nätverk med stort våldskapital och hot och våld förekommer i många situationer. Tullverket har även pekat på att den föreslagna förändringen kan komma att leda till en diskrepans mellan hur Tullverkets och Polismyndighetens medarbetares namnuppgifter exponeras i en och samma förundersökning. Tullverkets uppfattning är därför att det även i förhållande till Tullverkets personal är mycket angeläget att motsvarande åtgärder vidtas för att stärka skyddet för vissa av Tullverkets anställda. Även lagrådet har angående promemorian påpekat att ett behov av att kunna fatta beslut utan att namnge beslutsfattaren torde kunna uppkomma även i den verksamhet som bedrivs av bl.a. Kronofogden och Tullverket och att mot denna bakgrund införa en särskild reglering som enbart tar sikte på Polismyndighetens anställda väcker vissa frågor. Att regeringen ändå går vidare med förslagen tyder på att skydd för tjänstemän som står i första ledet i kampen mot de kriminella nätverken är en prioriterad fråga. Skyddet för tulltjänstemän och andra offentliganställda bör därför skyndsamt utredas vidare.

Tullverket instämmer inte i uppfattningen om att förändrade krav på dokumentationens innehåll skulle leda till sådan försämrad insyn och kontroll, minska överskådligheten av myndigheters göranden samt påverka förtroendet för förvaltningen i den utsträckning som utredningen befarar. En myndighet kommer alltid att ha en tydlig spårbarhet från ett tjänstenummer till en viss anställd och granskning av beslutsfattare kommer inte att försvåras genom användande av sådana nummer i beslut.

När det gäller utredningens alternativa förslag till tillägg i 39 kap. 3 § OSL gällande personaladministrativ verksamhet är det oklart vilken betydelse detta kan få i praktiken för att skydda tjänstemännen. Definitionen av personaladministrativ verksamhet begränsar tillämpningsområdet, då beslut som fattas i verksamheten inte omfattas. Samtidigt är det oklart vilka myndigheter som kommer att omfattas av förslaget då detta ska föreskrivas av regeringen.

Ärendets handläggning

I detta ärende har vikarierande generaltulldirektören Johan Norrman beslutat. Föredragande har varit verksjuristen Isa Blom. I den slutliga handläggningen har även vikarierande överdirektören Bodil Taylor och tillförordnade rättschefen Cecilia Riddselius deltagit.

TULLVERKET

Johan Norrman

Kopia till:

Finansdepartementet, S3

Tullverket

Verksledningsstaben

Kommunikationsavdelningen